

**Ernst
Marijnissen:
'Nu sta ik er
echt voor:
ontlediging,
loslaten'**

Tekst: Arjan Broers
Beeld: Corbino

‘Ik ben blij dat God een mysterie blijft’

Met *De waterdruppel. Weg van God* schreef de 91-jarige dominicaan Ernst Marijnissen een opmerkelijk boek. Geïnspireerd door de Schrift en kritisch op het kerkelijk instituut verwoordt hij waar het om zou moeten gaan: “Menswording door de ontmoeting met God, die puur goed is.”

Drie jaar geleden, Ernst Marijnissen was toen 88, zei hij tegen zijn medebroeders in het klooster: “Ik wil graag de woensdag vrij. Wat vinden jullie ervan?”

Hij vertelt het met een glimlach, want het was ook een beetje spel. Zijn broeders zeiden, in dezelfde geest: “Als je het nu niet doet, dan doe je het nooit meer.” En dus ging Ernst Marijnissen, pater dominicaan in Huissen, elke woensdag na het ochtendgebed met de bus naar Nijmegen, de stad waar hij opgroeide. “Ik ging altijd naar de koffiehoek van de Hema. Daar had ik uitzicht op de markt en de Waag, het oude stuk van de stad dat niet met het bombardement in 1944 is vernietigd. Ik nam er koffie en een tompoes, en dan schreef ik aan mijn boek.”

Het was er meestal gezellig druk, in de

koffiehoek van de Hema. Moeders met jonge kinderen, studenten die een laat ontbijtje kwamen halen. “En ik zat daar dan tussen, met mijn schriftje. Ik werd er heel verstild”, vertelt de kloosterling. Die verstilling is te voelen in zijn boek. *De waterdruppel* heet het, ondertitel: *Weg van God*. We spreken erover op zijn kamer in het dominicanenklooster van Huissen, terwijl buiten beurtelings de zon schijnt en zomerregens neergutsen. Het is een bijzondere atmosfeer, daags na de drukbezochte uitvaart van zijn medebroeder en collega-auteur André Lascaris, die op 6 juli overleed, 77 jaar oud.

“Zijn dood heeft me aangegrepen”, zegt Marijnissen. “Ik zal nooit vergeten dat we in 1980 een broedergesprek hadden over de vraag: waarom leef je in het klooster? Het ging over van alles, maar André zei toen heel eenvoudig: ‘Om God te zoeken’. Ik heb dat altijd onthouden en het kwam naar boven toen ik dit boek ging schrijven. In essentie gaat het om God. Dat heb ik proberen te verwoorden.”

Bijbelse beelden

De waterdruppel is een boek van een man die opmerkelijk vitaal is, maar ook aan het einde van zijn leven staat. Een man die een leven lang geleefd heeft met de Schrift, en die zijn inzichten en zorgen soms beter kan uitdrukken door een bijbels beeld te gebruiken dan door het rechtstreeks te doen. “De verhalen

van de Bijbel zijn vlees en bloed in mij geworden”, zegt hij.

Wie het eerste hoofdstuk leest, verwacht een biografisch getint boek. Maar het levensverhaal is enkel inleiding. Toen Ernst Marijnissen elf jaar was stelde zijn vader voor om op zondag naar de kerk te gaan. Het was 1937 en de jongen werd verliefd op de rooms-katholieke kerk in het Albertinum, het grote klooster van de dominicanen in Nijmegen, dat in 1994 werd afgestoten. De orde, de schoonheid en de verhalen van de kerk boeiden hem. Hij koos voor een leven in de Orde der Predikers, zoals de dominicanen officieel heten. “Ik ben in hart en ziel een verkondiger”, zegt hij tachtig jaar later.

In de Tweede Wereldoorlog werden de bevriende Joodse burens aan weerszijden van het gezin Marijnissen opgepakt en naar later bleek vermoord door de nazi's. Het ‘vergissingsbombardement’ van februari 1944 verwoestte een deel van het Nijmegen waarin hij opgroeide. “En na de oorlog de Koude Oorlog en de gruwelen van het communisme”, zegt hij. “Ik heb er een verwantschap met het jodendom aan overgehouden en een diep wantrouwen jegens alles met een sterke centrale leiding.”

Het Tweede Vaticaans Concilie, dat in de jaren zestig de kerk opengooide, was dan ook een geschenk uit de hemel. Het zette een kerkvernieuwing in gang waarbij Nederlandse dominicanen een prominente rol speelden. Marijnissen

kijkt met genoeg terug op de decennia daarna, toen de broeders in Huissen cursussen en retraites verzorgden en elkaar 's avonds in de gemeenschap bijpraatten over hun ervaringen in de levendige katholieke kerk van die dagen.

Nog steeds geeft Marijnissen leerhuizen in het Gelderse klooster, dat ook een bloeiend bezinningscentrum is: elf dinsdagmorgens in voor- en najaar. "Ik kijk per jaar of ik het nog kan. We lezen samen een bijbelboek – momenteel het Evangelie van Lucas – bestuderen de achtergrond ervan en brengen het verhaal in verband met onze eigen levenservaringen nu. Hier in huis word ik wel eens spottend 'rabbi' genoemd, een grapje dat mij goed doet, want die leerhuisgesprekken zijn mijn bron. Daar gebeurt het: de oude verhalen komen samen met onze levenservaringen. Ik leer daar zoveel van."

Iets profetisch

Er is in het huis van de Nederlandse dominicanen wel van alles aan het veranderen. Lange tijd leek de orde in Nederland, begin jaren 1960 nog de grootste dominicaanse provincie ter wereld, uit te sterven. Maar sinds 2013 zijn er jongere mannen ingetreden, van wie er een aantal in Huissen wonen voor een deel van hun vorming.

De doorstart is verheugend, maar niet gemakkelijk, vertelt de nestor van het huis. De jongere generaties hebben andere ervaringen en hechten meer aan tradities en aan de wereldkerk. De verschillen spitsen zich toe op de liturgie, maar er zit een wereld aan ervaringen onder. "Dat moeten we van elkaar leren verstaan. Maar ik ben bezorgd dat we iets profetisch kwijtraken." Vandaar dat Marijnissen aan het einde van de inleiding in zijn boek de vraag stelt: wordt mijn generatie serieus genomen of afgedaan als een incident?

"Als ik mijn jongere medebroeders hoor, dan hoor ik ook mezelf vijftig jaar geleden", zegt hij. "Ik ben verslaafd geraakt aan de schoonheid van de r.-k. kerk en ben geschoold als thomist, in de heldere begrippenstructuur van de theologie van Thomas van Aquino. Maar in de loop der jaren is er diep in mij iets

'Ik leerde dat de kerk de neiging heeft om zwaarlijvig te worden, zichzelf centraal te stellen'

Paspoort

Ernst Marijnissen (91) is dominicaan, theoloog en auteur.

- In 1926 geboren in Nijmegen, vader uit Antwerpen, niet-praktiserend katholiek, moeder uit een liberaal gezin in Amsterdam. Het gezin Marijnissen vond in Nijmegen de weg naar de r.-k. kerk door contact met de dominicanen. In 1937 werden moeder en zoon gedoopt.
- Trad in september 1945 in bij de dominicanen en werd in 1952 tot priester gewijd.
- Was werkzaam als godsdienstleraar in Rotterdam en als pastor in Leeuwarden. Zette zich in voor oecumene ('Open Deur').
- Speelde in de jaren '70 een belangrijke rol in de ontwikkeling van de catechese.
- Woont nu in het dominicanenklooster in Huissen en verzorgt daar bijbelse leerhuizen.
- Publiceerde onlangs het boek *De waterdruppel. Weg van God* (Valkhof Pers, 277 blz., € 22,50).

www.kloosterhuissen.nl

grondig veranderd. Ik ging het kloosterleven zien als een unieke school voor Godzoekers, los van structuralisme en dogmatisme. Ik leerde dat de theologie weinig kan met verbeelding en spontane associaties. Daardoor kan ik er als verkondiger niet veel meer mee. En ik leerde dat de kerk de neiging heeft om zwaarlijvig te worden, zichzelf centraal te stellen. Ook in onze internationale orde, waar goede dingen gebeuren, maar waarin het soms ook klerikaal of zelfs macho wordt. Ik kan echter niet meer terug en wil doorgeven wat ons heeft gevormd."

In de plaats van theologische begrippen en kerkelijke dogma's kwamen verhalen en metaforen en ontmoetingen. Marijnissen: "Mensen hebben elkaar altijd verhalen verteld, om duidelijk te maken wat en waarom ze geloofden, waarom ze het leven volhielden of de moeite waard vonden. Als mensen lijnen ontdekken in het leven, dan komen ze letterlijk op verhaal. Daar ontstaan dan ook geen discussies over, maar wel gesprekken. Dat geeft mij altijd een gevoel van bevrijding. Bevrijding van wat er allemaal precies geregeld zou moeten worden."

Kwetsbaar als een druppel

De kern is echter zo klein en kwetsbaar als een waterdruppel, weet Marijnissen. De titel van zijn boek verwijst naar een concrete waterdruppel die hij eens, na een regenbui tijdens een wandeling, langs een tak naar beneden zag rollen. Hij volgde de druppel met aandacht, zag die soms langzaam en soms sneller langs de tak glijden, tot hij op de grond viel en oploste in de grond, zoals miljoenen soortgenoten.

Verderop in zijn boek haalt hij een sciencefiction-verhaal aan, waarin de feestelijke landing van een ruimteschip met buitenaardse wezens wordt verwacht. Maar de landing gaat verkeerd, want de wezens verdrinken in een grote waterplas, die de mensen echter niet kunnen vinden. Bij nader onderzoek blijkt die waterplas een enkele druppel te zijn. Marijnissen wil maar zeggen: in één druppel, of in één mens, kan een heel universum schuilgaan.

Vlees eten

Wordt het niet tijd dat christelijke partijen in actie komen tegen dierenleed en dat christenen stoppen met vlees eten, vroeg een mevrouw zich af in het dagblad *Trouw*. Een lezer reageert en zegt dat we niet zo snel God en de Bijbel moeten aanhalen om ons gelijk te versterken. Daarmee ben ik het zeer eens. Alleen wijst dezelfde schrijver ook op de diversiteit in darmkanalen. Die zou bewijzen dat sommige schepselen, zoals mensen, zijn ingericht op het eten van vlees. "God had ons ook als planteneters kunnen scheppen, maar deed dit niet." Toch een beroep op God dus. Is er eigenlijk een zinnige manier om God ter sprake te brengen in dit gesprek?

Mijn moeder vertelt graag het verhaal over de dag dat we werklui over de vloer hadden. Tussen de middag zette zij hen gebraden karbonaadjes voor. Het was woensdag, ik was een jaar of zeven en kwam thuis van school toen de borden al leeg waren. Daarop lagen de restanten, met nog veel vlees eraan, want ze hadden netjes met mes en vork gegeten. Daar begreep ik niet van: karbonaadjes moet je kluiven. Dat deed ik dus alsnog. Het tekent zowel mijn liefde voor vlees als mijn afkeer van verspilling van (lekker) eten. Evengoed kondigde ik rond mijn vijftiende ik aan dat ik vegetariër wilde worden. Mijn moeder vond het geen goed idee voor een kind in de groei. Als compromis at ik drie keer per week een stukje biologisch vlees. Stiekem vond ik het ideaal. Zo'n slappe-hap-vegetariër, inmiddels nepveganist, ben ik gebleven. Soms iets strikter, soms iets minder, altijd nieuwsgierig naar wat op andermand's bord ligt.

Voor mij ligt het voor de hand om als christen geen dieren te eten. Niet omdat God ons zo geschapen zou hebben of omdat de Bijbel ons dat voorschrijft. Met dergelijke argumentaties verzandt je in welles-nietes-discussies. Het doorslaggevende argument voor mij om minder, zo min mogelijk of geen dierlijke producten te eten is simpelweg respect voor het leven. Respect voor dieren als levende wezens, die niet bestaan enkel om door ons gefokt, gemolken en geconsumeerd te worden. Voor de aarde, die de schaal van onze consumptie niet aankan. Voor ons eigen lichaam, om serieus te nemen waarmee we het voeden. Precies, omdat ik God ter sprake wil brengen als de Levende.

Janneke Stegeman is Theoloog des Vaderlands en werkt bij debatcentrum De Nieuwe Liefde.

Zo kijkt hij ook naar Jezus van Nazareth. "De grondvraag van de Bijbel is: 'Laten wij een mens maken'. God neemt zich dat voor in het verhaal over de schepping, maar de ervaring leert dat het niet te doen is. Toch zegt het evangelie dat Jezus laat zien dat het wel kan, en dat menswording in wezen Godsontmoeting is. Johannes zegt in het begin van zijn evangelie: 'Niemand heeft ooit God gezien'. En aan het eind van zijn verhaal komt de vraag naar God weer op en zegt Jezus: 'Ik heb verkondigd, ik heb genezen: wie mij ziet, ziet de Vader.'"

In de ogen van Marijnissen is Jezus een *bar-mitswa*, letterlijk: zoon van de (joodse) Wet. "Het maakt niet uit welk geloof je hebt", zegt hij, "als je het verhaal van Jezus leest, kan het bijna niet anders of je komt onder de indruk. Hij reageert zo warm-menselijk, dat is niet stuk te krijgen.

Ik vind het bijna vertederend hoe Jezus Gods geboden *hoort* en ze ook *doet*. Dat laatste is zijn profetische kant en dat maakt kwetsbaar. In de synagoge van toen en in de kerk van nu. Jezus kwam om de kromgetrokken en uitgedroogde synagoge van zijn tijd op te richten. Dat zie je hem doen. Hij kwam geen kerk stichten. Ik vraag me wel eens af of we dat nog weten, als we de eucharistie vieren met alle eerbied die daarbij hoort. Is het niet te veel weggegroeid van zijn laatste maaltijd? Ik vind ons als kerk soms zo introvert worden."

Moeten lijden

In zijn boek zoekt Ernst Marijnissen naar een verwoording van de levendigheid en barmhartigheid van Jezus en zijn godsontmoeting. "Soms wordt Jezus zo vergoddelijkt, dat zijn menselijkheid bijna niet meer zichtbaar is", legt hij uit. "Vandaar al die devoties die in de kerk ontstaan: mensen verlangen Gods nabijheid en dat kan niet als hij verstand en op afstand is."

Meer dan door iets anders komt die verstarring omdat de weg van Jezus zo moeilijk begaanbaar is. "Als je in deze wereld leeft en je wilt zijn Weg volgen, dan moet je tegen de stroom op en dan zul je moeten lijden", zegt hij. "Het doet zeer en dat willen we niet accepteren.

Toch is dat deel van zijn verhaal, de ervaring aan het kruis: 'Mijn God, waarom heb je mij verlaten?' Daarna pas komt de zucht: 'Het is volbracht.'" Aan het einde van zijn lange leven – "Ik heb hoop ik nog een paar jaar te gaan" – voelt Ernst Marijnissen dat dit hem nog te wachten staat. "Ik heb er zo vaak over gepreekt en retraites over gegeven, maar nu sta ik er echt voor: ontlediging, loslaten. Lichamelijk, maar dat weet ik zo onderhand wel. Het gaat om dat andere: loslaten, arm worden, klein worden, lijden, sterven. En toch moet dat steeds gebeuren."

Aan het slot van ons gesprek vraag ik wie of wat God is. De dominicaan, exegeet en verkondiger wordt stiller en gaat voor het eerst tastender spreken. "Ik ben voorzichtig met woorden als mystiek, maar het heeft te maken met de ervaring van een levendigheid aan de binnenkant. Daar is stilte voor nodig, waarin je jezelf beter leert kennen. En daardoor ga je een ander ook beter leren kennen. Ik zeg wel eens: ik ben blij dat God voor ons een mysterie blijft, want dat houdt het gaaf. Het is een gevoel, een puur goed zijn. Een moederschoot, een hand op mijn schouder. Ik ben niet bang om dood te gaan, want... bespaar me dat ik dat moet invullen, maar er is een *Hier ben ik*. Altijd." ●

